

Catalanisme i nació

FERRAN MASCARELL / Historiador

AVUI, 2 de desembre del 2008

U: ja ha quedat dit en alguna col·laboració anterior: que el catalanisme deuentista ha de suposar una profunda renovació de la cultura democràtica i política. Però no serà suficient si no s'encara una profunda reflexió sobre el concepte de nació. Què és la nació per als catalans? Quina és la nació que estem intentant construir plegats? Quina nació es pot construir si no hi ha una teoria compartida? És real una nació que només ha aconseguit significar-se com una paraula en el pròleg d'un estatut d'autonomia? Pot sobreviure una nació quan molts dels seus ciutadans l'interpreten essencialment com el reflex d'una memòria pretèrita i llunyana? Com pot aconseguir una nació deixar de ser un ens abstracte i ser sentida com a pròpia, amb significat, per un nombre significatiu de les persones que la componen? ¿Pot avançar una nació en què molts dels que la defensen la presenten com a sinònim d'una nació pretèrita que arribarà esplendorosa, en data fixa, quan les contradiccions amb Espanya s'hagin aguditzat tant que la nova nació caurà, com cau la fruita madura? ¿Pot caminar una nació que molts utilitzen com una mena de pastanaga pansida i insípida que quasi ningú vol cuinar en la realitat de cada dia? ¿Pot una nació fer-se visible als ciutadans que la constitueixen si s'acaba percebent com un concepte llunyà i que en els discursos oficials s'utilitza amb comptagotes per no ofendre els opositors? ¿Es pot constituir del tot una nació al segle XXI quan la política incentiva una mirada desenfocada i essencialment partidista sobre el propi país, i l'Estat, on la nació està encaixada? De què parlem quan parlem de nació? Què vol ser la nació catalana per a aquells que hi viuen?

DOS: AVUI EL CONCEPTE DE NACIÓ té poc contingut real per a la gran majoria dels ciutadans. El conjunt de la societat catalana no vibra per la nació catalana. Una nació agafa gruix quan la gent la percep com una eina compartida amb altres ciutadans per afrontar les complexitats de la vida i encarar l'avenir. Avui, a Catalunya, per a molta de la gent diversa i plural que hi viu, la nació catalana no té substància real, no és cap subjecte que pugui identificar, no és cap referència a partir de la qual afrontar la complexa realitat que suposa tirar endavant cada dia.

TRES: LA NACIÓ CATALANA NOMÉS TINDRÀ força si el catalanisme sap articular un relat on es puguin inscriure una majoria dels que viuen al país. També els immigrants -un milió de persones- que han decidit convertir aquesta terra en la seva terra. Encara més les noves generacions. Una nació real és un marc de referència convincent i engrescador on cada ciutadà pot emmarcar en un conjunt de valors simbòlics compartits els seus anhels i les seves preocupacions quotidianes.

QUATRE: LES NACIONS I ELS ESTATS són construccions històriques; són productes de l'acció i la intel·ligència humana. Les seves funcions, les formes d'identificar-s'hi, les relacions amb les nacions veïnes, els models d'Estat estan canviant de manera accelerada. Les velles nacions tenen dificultats per controlar els fluxos globals de capital, per retenir la producció de béns, per gestionar la comunicació global, per integrar les noves generacions, el multietnicisme i la multiculturalitat. Tenen seriosos problemes per donar continuïtat a les seguretats i els benestars que van instaurar fa mig segle. La nació del segle XXI tindrà poc a veure amb la dels segles XVIII i XIX. Les nacions històriques estan modificant les seves

competències, buidant-se de contingut, perdent el seu sentit territorial i desdibuixant el seu perfil.

CINC: NI MÉS NI MENYS aquestes coses són les que el catalanisme deuentista ha d'encarar. Quina nació volem? Quina societat? Només afrontant de cara la complexitat del concepte de nació interessarà la gent i recuperarà centralitat cultural i política. La nació catalana ha de ser una realitat plena de contingut. Una nació és llibertat, pluralitat, diversitat, però també imaginari, ideari i acció compartida. Encara que molts no ho volen reconèixer, una nació no és una consigna, és una qüestió d'idees i de fets. Dit d'una altra manera, de projecte àmpliament compartit.